

téměř všichni respondenti ochotni vyplnit příslušný dotazník znovu. Relativně bez problémů se jevílo i zavedení kódového systému k identifikaci dotazníků při současném zachování anonymity.

K vyhodnocení retestu jsme použili korelačního koeficientu. Získané hodnoty r_{tt} se pohybovaly v mezích 0,1 až 1,0 a zprostředkovaly tak skutečně diferencovaný obraz o stálosti odpovědi na jednotlivé otázky. Dále jsme použili dvoudimenzionálních kontingenčních tabulek vyjadřujících vztah odpovědí mezi prvním a druhým dotazováním. Z jedné kontingenční tabulky znaku ve vztahu k oběma dotazováním lze získat procentuální odchylku a přehled o směru odchýlných odpovědí. Předností těchto tabulek je, že jsou nezávislé na úrovni měření indikátorů, to znamená použitelné pro celý dotazník. Ve spojení s vhodně zvolenými asociačními měřítky poskytují detailní výsledky pro zkoušku reliability při retestu. Jako doplněk ke kontingenčním tabulkám může být proveden χ^2 -test nezávislosti, který je rovněž nezávislý na úrovni měření indikátorů.

Přejdeme nyní k problematice testování validity. Připomeňme, že validita přísluší vztahu mezi metodami výzkumu na straně jedné a teorií a problémovou situací na straně druhé.

Řešení se naskýtá v návratu k již potvrzeným, to znamená v praxi ověřeným a tím subjektivních vlivů zbaveným, konstruktům a vývodům. Při současném použití nových odvozených metod a indikátorů spolu s osvědčenými technikami je možné srovnání a tak i posouzení výzkumných metod. Dále je prováděna analýza získaných výsledků na základě osvědčených teorií. Přezkoušení validity neprobíhá tedy uvnitř vztahu teorie a metod výzkumu, ale zprostředkovaně přes vztah metod výzkumu a předmětu šetření. Tak je pro testování validity nutno předpokládat, že vztah mezi metodou výzkumu a předmětem šetření je spolehlivý — reliabilní. Nevyřešená zůstává otázka, jakým způsobem může být přezkoušeno zobrazení problémové situace v indikátorech.

V rámci psychologické testové diagnostiky byly vyvinuty různé postupy k testování validity. Sbírali jsme především zkušenosti s konstruktovou validitou. Kromě toho se zřejmě nabízí externí validizace, při níž jsou srovnávány získané výsledky šetření s výsledky zjištěnými nezávisle na metodice výzkumu. Tento postup je metodologicky sice atraktivní, avšak zároveň je většinou spojen s velkými náklady, protože skutečnost, kterou lze snadno zkoumat také jinou (objektivnější) cestou, bývá většinou zjišťována hned tímto způsobem.

Metoda konstruktové validizace spočívá na principu shrnutí indikátorů (v rámci jednoho výzkumného standardu) a vytvoření teoretických konstruktů. Základem těchto konstruktů je určitá teorie, jejíž pravdivostní hodnota je považována za potvrzenou. Například při jednom z výzkumů vztahu žen k reprodukčnímu procesu se vycházelo z toho, že při existenci reálného přání mít děti jsou v příčinné souvislosti také určité vztahy k partnerovi, určité názory na život s 1, 2 nebo 3 dětmi, odpovídající životní podmínky atd. Metoda konstruktové validizace tedy zkoumá, zda indikátory, které jsou zaměřeny na určité situace, byly zodpovězeny také způsobem zdůvodněným v konstruktu. Pomocníkem v tomto směru je zejména faktorová analýza a seskupovací postupy.

V současné době se snažíme zavést po příslušné fázi přepracování rutinní proceduru k testování kvality a použít standardně příslušná kritéria. Jednou testované indikátory budou pak uloženy v registru indikátorů a budou rovněž k dispozici jako standard (s příslušně omezeným nárokem) pro další výzkumná pracoviště.

*Michael Häder, Irina Piensová
Institut sociologie a sociální politiky AV NDR, Berlín*

SOCIOLOGICKÝ ČASOPIS. Vydává Ústav pro filozofii a sociologii, ČSAV, Jilská 1, 110 00 Praha 1, telefon 24 93 91, v ACADEMII, nakladatelství Československé akademie věd, Vodičkova 40, 112 29 Praha 1. — Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta, doručovatel a PNS-ÚED Praha. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kafka 19, 160 00 Praha 6. — Vychází šestkrát ročně. Cena jednotlivého sešitu Kčs 10,—, roční předplatné Kčs 60,— — Objednávky ze socialistických zemí vyřizuje ARTIA, Ve Smečkách 30, 111 27 Praha 1. — Tisknou Tiskařské závody, n. p., závod 5, Sámova 12, 101 46 Praha 10. — Rukopis tohoto čísla odevzdán do tiskárny v listopadu 1986, číslo vyšlo v březnu 1987.

Distribution rights in the western countries: Kubon & Sagner, P. O. Box 340108 D-8000 München 34, GFR. Annual subscription: Vol. 23; 1987 (6 issues) DM 120,—.

СТАТЬИ

<i>Когоут Я.</i> : XI всемирный социологический конгресс	113
<i>Ризтаржик К.</i> : Дialectика фактов и теории	128
<i>Мюллер К.</i> : Научно-техническое и социальное развитие: связи, проблемы и перспективы	149
<i>Келлер Я.</i> : Марксистская концепция социального поведения	160
<i>Гнотова Е.</i> : Замечания к дискуссии советских теоретиков по вопросам определения социально-профессиональной группы интеллигенции в социалистическом обществе	171
<i>Истринкова Б.</i> : Формирование социалистического сознания кооперированных крестьян на этапе строительства развитого социалистического общества	182

ИЗ ЭМПИРИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

<i>Форст М.</i> : Исследования музыкальных предпочтений молодежи	187
--	-----

РЕЦЕНЗИИ

<i>Мехурова Г.</i> : П. Мужик, Философия — мировоззрение — общество	192
<i>Павлик П.</i> : Я. Седлак, Глобальные проблемы человечества	195
<i>Геллер Я.</i> : М. Форманек, Социалистический рабочий класс	196
<i>Дюринова В.</i> : И. Мештян, Социальное партнерство и участие	199
<i>Седлачек Я.</i> : Ф. М. Бурлацкий — А. А. Галкин, Современный Левинафан. Очерки политической социологии капитализма	202
<i>Свитек Й.</i> : Молодые и взрослые 1985 г. Сравнение поколений	206
<i>Фрейдова Е.</i> : Э. Этцин-Галеви, Научная элита, прогнозы которой не осуществились	210

СООБЩЕНИЯ И ИНФОРМАЦИЯ

<i>Дубски В.</i> : Социология молодежи на XI всемирном социологическом конгрессе	213
<i>Чезак В.</i> : Социология спорта на XI всемирном социологическом конгрессе . . .	214
<i>Бурианек Й.</i> — <i>Иержабек Г.</i> : Теоретические и методологические основы методов и техники социологических исследований	217
<i>Гедер М.</i> — <i>Пущцова Н.</i> : Замечания по тестированию качества исследовательских методов в ГДР	222

Table des Matières No. 2/1987

ARTICLES

<i>Kohout J.</i> : Le 11ème Congrès sociologique mondial	113
<i>Rychtařík K.</i> : La dialectique des faits et de la théorie	128
<i>Müller K.</i> : Le développement scientifique et technique et le développement social: relations, problèmes et perspectives	149
<i>Keller J.</i> : Sur la question de la conception marxiste de l'action sociale . . .	160
<i>Gnothová E.</i> : Remarques sur la discussion des théoriciens soviétiques sur les questions concernant la définition de la groupe social-professionnelle des intellectuels dans la société socialiste	171
<i>Petríková B.</i> : Au sujet de quelques problèmes du développement de l'activité social-politique des membres des coopératives agricoles	182

DES RECHERCHES EMPIRIQUES

<i>Foret M.</i> : Recherches des préférences musicales de la jeunesse	187
---	-----

COMPTES RENDUS

<i>Měchurová H.</i> : J. Mužík, Filozofie — světový názor — společnost (Philosophie — conception du monde — société)	192
<i>Pavlík P.</i> : J. Sedlák, Globální problémy lidstva (Problèmes globaux de l'humanité)	195
<i>Heller J.</i> : M. Formánek, Socialistická robotnícka trieda (La classe ouvrière socialiste)	196